І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303 434-0237 434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: — BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIII. Ч. 152. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 18-го СЕРПНЯ 1966 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 18, 1966 No. 152 VOL. LXXIII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Середа, 17-го серпня 1966 р.

В АМЕРИЦІ

ЛУНАР ОРБІТЕР 15-го СЕРПНЯ передав на Землю тестовий зразок, як він в четвер 18-го серпня буде фотографувати деякі місця на Місяці, щоб винайти найкраще місце для американських астронавтів, які в 1969-му році мають осісти на Місяці та досліджувати його поверхню. Переданий тест свідчить про те, що все приладдя на Лунарі Орбітері 1 функціонує дуже добре, і що зроблені ним світлини дадуть можливість науковцям вибрати відповідне місце для астронавтів. Орбітер - був випущений в середу 10-го серпня, а 14-го серпня почав кружляти довкола Місяця.

МЕТРОПОЛІТАНСЬКА ОПЕРА В НЮ ЙОРКУ підготовляється до відкриття нового сезону 16-го вересня в новому приміщенні в так званому Лінкольновому Центрі. Вже відбуваються проби в новому приміщенні, і актори, члени хору і балету та оркестри й інші працівники опери мають голову турботу, щоб не загубитися в тому лябіринті великої сцени трьох великих та численних малих заль на всякі проби, канцелярії та всяке приладдя, потрібне до вистав. Всюди чути запити: „Куди я дістанусь до . . ?" Одночасно відбуваються проби до чотирьох опер: „Антоніо і Клеопатри", „Травіята", „Ді Фрав оне Шаттен" та „Джоконда". Всі захоплені новим приміщенням в Лінкольн Центрі після того, як вони залишили будинок старої опери.

БІОЛОГИ ТУРБУЮТЬСЯ ПРИРОСТОМ населення у світі. Цю справу обговорювали на зборах Американського Інституту Біологічних Наук в Колледж Парку, Меріленд. Провідною думкою нарад було те, що людина шаленим кроком спішить до свого знищення. Д-р Джеймс Кров із Висканського університету казав, що людство стоїть перед проблемою - близькою: перенаселення або жадного населення на землі. Д-р Бравн із Каліфорнійського Технологічного Інституту заявив, що тепер було б можливо науковим і технологічним способом недорозвинені держави перебудувати так, щоб не дійшло до катастрофи з перенаселенням. Але під політичним оглядом це є неможливим. Людство або згине від атомової бомби, або вимре внаслідок голоду, якщо нічого в цій ділянці не зробиться.

ПРОМИСЛОВА ПРОДУКЦІЯ В ЛИПНІ ц.р. збільшилася на 1.3 пункту, що становить збільшення на 0.8 відсотка в порівнянні з червнем 1966-го року, і 9 відсотків в порівнянні з липнем 1965-го року. Промислова продукція в липні ц.р. становила 157.5 відсотказ пересічної продукції в роках 1957-1959, коли промислова продукція виносила 100. Продукція консумційних товарів в липні цього року дещо обнизилася тому, що зменшилася продукція авт та меблів і телевізійних апаратів. Збільшилася оборонна продукція та продукція промислових матеріялів. Автомобільна продукція зменшилася внаслідок переходу до продукції авт нового моделю — 1967.

ВІД 1949 р. до 1966 ВАРТІСТЬ доляра зменшилася на 30 відсотків. Коли приймемо індекс пересічних цін в роках 1957 - 1959 за сто, то цей індекс в 1949 році мав би становити тільки 87 відсотків, а в червні 1966-го року індекс цін виносив 112.9 відсотка. Індекс цін зростав в такому темпі: В 1951-му році він виносив 90.5, 1953 - 93,2; в роках 1957 - 1959 встановлений на 100; в 1963-му році — 106.7; 1965 — 109.9 і в червні 1966-го році — 112.9. В останньому році збільшення індексу є найбільше, і тому тепер заговорили з усіх боків про інфляцію доляра.

У СВІТІ

СИРІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ І ВІЦЕ-ПРЕМ'ЄР д-р Ібрагім Махус заявив, що Сирія не буде більше звертатися до ОН з скаргами проти Ізраїлю, тільки шукатиме справедливости в власних збройних діях. Сирія — заявив він — перестане теж бути в дефензиві та переходить на офензивну тактику. Сирія твердить, що вона знищила своїми літаками 11 ізраїльських патрульних човнів на Галилейському озері, при чому мало згинути 50 - 100 ізраїльських моряків.

КОМУНО-МАДЯРСЬКА ПОЛІЦІЯ АРЕШТУВАЛА 30-го ЧЕРВНЯ ц.р. у Будапешті двох молодих американців, братів Майкела і Джана Савко (за прізвищем — це, мабуть, юнаки українського роду, Михайло й Іван Савко). Американська амбасада у Будапешті дістала повідомлення про це арештування щойно 8-го серпня ц.р., але причина арештування все ще не відома.

АВСТРАЛІЯ ЗБІЛЬШИЛА СВОЇ ВИДАТКИ НА ОБОРОНУ в наступному бюджетовому році на 282 мільйони дол., до суми 1,100.000.000 дол. Загальний бюджет Австралії становить 6,600.000.000 дол. і виказує дефіцит на 596 мільйонів. Зріст військового бюджету пояснюється атомовим зброєнням та агресивною політикою Комуністичного Китаю.

В ЯПОНІЇ ВІДЗНАЧЕННО В РІЗНИХ ЦЕРЕМОНІЯХ 21-ші роковини капітуляції в другій світовій війні, при чому звечвано 3,100.000 вбитих у тій війні своїх вояків. Імператор Гірогіто й його дружина Нагако проводили тим церемоніям. Керівні японські часописи підкреслили перемогу демократичного устрою в новітній Японії та світле економічне відродження Японії, але водночас висловили острах, що колишній аскетичний спосіб життя японців заступила жадоба вигід і розкошей. Японія нараховує тепер 98 мільйонів мешканців.

В ЄМЕНІ, МАЛІЙ АРАБСЬКІЙ КРАЇНІ НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ, зростає гостра опозиція проти слухняних Єгиптові елементів. У вересні 1962 року Єгипет збройно підтримав державний переворот проти тодішнього „імама" ель-Бадра. Тоді в Ємені проголошено республіку з президентом Абдуллахом аль-Салялем, який був ставлеником єгипетського президента Нассера. Але навіть його найближчі співробітники мають, видно, досить окупації Ємену 70.000-им єгипетським військом.

ПОЛЬСЬКИЙ КАРДИНАЛ СТЕФАН ВИШИНСЬКИЙ МАВ ПРИБУТИ в цьому місяці до ЗДА й Канади, щоб — зокрема — взяти участь у великій параді американсько - польської громади в Шикаґо з нагоди 1.000-річчя християнства в Польщі. Однак комуністичний уряд Гомулки відмовився видати візу Вишинському. Названий польський кардинал повідомив про це 60.000 вірних, зібраних в минулу неділю на площі перед собором в Ченстохові.

Банки збільшують відсотки від позичок

Ню Йорк, Н. И. — 16-го серпня Перший Крайовий Міський Банк в Ню Йорку повідомив, що він збільшив відсотки від позичок до 6% з дотеперішніх 5.75%. Це вже третє збільшення відсотків від позичок впродовж останніх дев'ятох місяців, до 29-го червня відсотки були збільшені до 5.75%. Всі інші банки заповіли, що і вони збільшать відсотки від позичок в найближчих днях. Секретар скарбу Генрі Г. Фавлер виступив проти збільшення відсотків, заявляючи, що це утруднить промисловцям користати з позичок на розбудову промислу та на втримання економіки на теперішньому рівні. Дотеперішні збільшення відсотків не мали впливу на грошовий ринок і не зменшили позичок на промислові цілі. Але нове збільшення відсотків може мати некорисний вплив на грошовий ринок і на економіку, яка розвивається за допомогою дешевих позичок. До збільшення відсотків від позичок мусітиме зайняти становище і Федеральна Резервова Рада та збільшити дисконт від своїх позичок, які федеральні банки видають іншим банкам.

17 осіб заарештовано під час переслухання в Конгресовій Комісії

Вашингтон. — 16-го серпня почалися переслухання в Палатній Комісії в справі протиамериканської діяльности, і під час них прийшло до демонстрацій присутньої публіки, між якою були численні особи, які протестують проти американської політики у В'єтнамі. Демонстрантів конгресові маршали виносили зі залі переслухань. Заарештовано 17 осіб за невідповідну поведінку в Конгресі. Проти таких переслухань виступив був суддя Окружного Суду Говард Коркоран на вимогу Американської Унії Громадянських Вольностей і видав Конгресові заборону вести цієї переслухання. Зарядження судді викликало обурливий спротив конгресменів і Департамент Справедливости просив Апеляційний Суд діяти в цій справі. Апеляційний Суд скасував рішення окружного судді, і переслухання почалися у призначеному часі. Переслухання в цій цілі, щоб ствердити, як деякі американці допомагають Північному В'єтнамові. Американці лівих угруповань публічно протестують проти війни у В'єтнамі, домагаючися, щоб ЗДА відкликали свої війська із В'єтнаму.

На оселі в Лігайтоні вшанують Кардинала Сліпого

Лігайтон, Пенсильвенія. — На оселі імені Олега Кандиби-Ольжича в Лігайтоні, у стейті Пенсильвенія відбудеться в неділю, 21 серпня заходами спеціяльного Громадського Комітету імпреза для пошанування Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви Блаженнішого Кардинала Йосифа Сліпого. Для переведення цієї врочистости був обраний Почесний Комітет із громадян міста й околиці Лігайтону. Дохід з цієї небуденної імпрези призначений повністю на фонд Українського Католицького Університету в Римі. На цей день сподіються приїзду на цю літню оселю, що розташована в горах Поконо у невеликій віддалі від найбільшого міста у Пенсильвенії — Філядельфії, великого числа гостей.

В наступну неділю, 28-го серпня відбудеться на цій же оселі в Лігайтоні посвячення каплиці. Посвячення довершить Митрополит Української Католицької Церкви у ЗДА Архиєпископ Амвросій Сенишин о год. 12-ій вполудне. І на цей день заповідження велика участь громадян з ближчих і дальших околиць Лігайтону.

Учасники курсу українознавства на Союзівці знайомляться з УНС

Союзівка, Кергонксон. — Від понеділка, 8-го серпня ц. р. на цій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах відбувається вже 13-тий з черги курс українознавства для нашої студентської молоді. Понад 50 наших студентів середніх і високих шкіл Америки і Канади знайомляться на цих курсах з мовою, літературою, історією, географією та багатющою культурою України, життя їхніх батьків. Крім цього, вони додатково знайомляться і вивчають українські народні танки, українські пісні та українську музику, включно із українським національним інструментом — бандурою. Курс, як відомо, влаштовує Український Народний Союз при співпраці з Лігою Української Молоді Північної Америки та її Культурною Фундацією. До надзвичайних лекцій на цих курсах належать також загальні інформації про Український Народний Союз та головні ділянки його активности. Перших три 20-хвилинні лекції на цю тему відбулися минулої суботи, 13-го серпня. Доповідачами були: гол. предсідник УНС Йосип Лисогір, що говорив про УНСоюз, його історію та його значення; гол. секретар д-р Ярослав Падох, що доповідав про вартість і потребу життєвого забезпечення; ред. А. Драган, що говорив про публікації УНСоюзу; та довголітній касир і тепер почесний член Головного Уряду УНС Роман Слободян, який доповідав про фінанси УНСоюзу та їх службу членам і громаді. Цей короткий „курс в курсі" про УНСоюз продовжуватиметься ще в найближчу суботу, 20-го серпня. Доповідатимуть: заступник гол. предсідника та керівник рекордового департаменту Володимир Сохан, головний касир Іван Кокольський і редактор англомовного „Українського Тижневика" Зенон Снилик. Як уже інформовано, директором курсів є проф. д-р Василь Стецюк, а інструкторами, крім нього, є проф. Іван Близнак, мґр Оксана Драган, яка рівночасно опікується курсантками, та проф. Михайло Васьків, а інструктором танків є Володимир Бакад, співу вчить проф. Іван Задорожний, а проф. Роман Левицький знайомить курсантів з бандурою та грою на ній.

МИКОЛА ПОНЕДІЛОК І ІВАН КЕРНИЦЬКИЙ ВИСТУПЛЯТЬ У НЕДІЛЮ НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка, Кергонксон, Н. И. — Атракцією недільної мистецької імпрези дня 21го серпня на цій оселі УНСоюзу буде літературний вечір двох відомих українських письменників - гумористів Миколи Понеділка та Івана Керницького — Ікера. У програмі буде читання нових оповідань, гуморесок і фейлетонів. Початок о год. 8:30 вечора.

ПЕРЕБУДОВУЮТЬ „МУР ГАНЬБИ"

Комуністичний режим Східньої Німеччини наказав перебудувати мур, що розділює Східній Берлін від Західнього. Новий мур має бути вищий — на 12 стіп і більше „прозорий", щоб східньонімецькі прикордонники могли легше стріляти в утікачів з комуністичного „раю."

ВИДАНО СУВОРІ НАКАЗИ, ЩОБ ОХОРОНЯТИ ЦИВІЛЬНЕ НАСЕЛЕННЯ У В'ЄТНАМСЬКІЙ ВІЙНІ

Сайґон. — Головний командант американських збройних сил у В'єтнамі, ген. Вільям Вестморленд, проголосив наказ до американських військ, щоб звертати якнайбільшу увагу на те, щоби в у в'єтнамській війні по змозі якнайменше терпіло цивільне населення. Цей наказ — пояснюють коментатори — прийшов внаслідок розмов названого генерала з президентом Джансоном наперемоні минулого й цього тижня, у зв'язку з помилковим бомбардуванням двох південно - в'єтнамських сел, в яких згинуло 26 цивільних осіб та було понад 100 осіб ранених. Військові кола виправдували той інцидент вістками від розвідки, що в тих селах закавртирувались були два загони комуністичних партизанів, — що проте не знайшло потвердження у пізнішому переслуханні ранених мешканців сел. Подібний до цього останнього наказ був уже проголошений 7 вересня 1965 року. Цивільне населення у Південному В'єтнамі надзвичайно терпить від тамошньої війни, бо воно охоплене неначе між два вогні — комуністичних партизанів та американське й південно - в'єтнамське державне військо. Комуністичні партизани свідомо й пляново використовують села, як свої кривки, щоб стягати туди бойові дії американців та пізніше використовувати втрати цивільного населення для антиамериканської пропаганди. Відомо, що інфільтровані комуністами й їх поплентачами пацифісти в Америці й широкому світі кричать про „злочини" американських вояків у В'єтнамі — докладно по лінії комуністичних пропагандистів. Насправді, до цього часу зголосились до американських властей у Південному В'єтнамі 6.450 осіб із скаргами та вимогами на відшкодування за понесені внаслідок воєнних дій страти. Американські військові й цивільні власті признають, що у в'єтнамській війні бувають помилки, внаслідку яких терплять цивілісти, але рішуче заперечують, наче б будь-коли вояки діяли всупереч наказам своїх командантів та виявляли найменшу неохіть супроти цивільного населення.

НОВИЙ ЗАГІН ПАРТІЙНИХ НАГЛЯДАЧІВ

У Москві відбулося вручення дипломів вищої комуністичної школи партійним наглядачам у редакціях газет, в комітетах радіомовлення та телевізії.

Такі ж дипломи видано і партійним відпоручникам з сателітних країн. (З „Радянської України" 16 ли. ц. р.

Концерт Марії Лисогір і Рассела Венке буде атракцією кінця цього тижня на Союзівці

Марія Лисогір

Рассел Венке

Союзівка, Кергонксон, Н. И. — В рамцях мистецько-розвагових суботніх вечорів на цій Оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах в суботу 20-го серпня ц.р. буде концерт відомої української співачки - сопрано Марії Лисогір, яка відспіває — при фортепіяновому супроводі піяністки Олі Дмитрів — низку пісень американських і чужоземних композиторів. Крім пані Марії Лисогір в концерті візьме участь відомий український скрипаль Рассел Венке, який відіграє на скрипці декілька композицій українських та чужоземних композиторів. Влаштовуючи цей вечір, Управа Союзівки сподівається численної участи гостей і відвідувачів з усієї околиці. Початок концерту о год. 8:30. Після концерту забава з танками.

СУСТА пропаґує марку Т. Шевченка на Конґресі Національної Асоціяції Студентів

Урбана, Ілл. — Представники Союзу Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) збиратимуть підписи на петиції, яка просить Головного Поштмайстра ЗДА видати марку Тараса Шевченка в серії поштових марок, присвячених справі свободи поневолених народів і вшанування їхніх національних героїв.

Конгрес ЮСНСА відбуватиметься в Іллінойському Університеті в Урбані від 20 серпня до 1 вересня ц. р. Около тисячі студентських провідників, з понад 300 американських коледжів й університетів, як також понад 150 представників американського уряду, преси, і чужонаціональних студентських союзів візьмуть участь в конгресі. Між запрошеними доповідачами будуть сенатор Роберт Кеннеді і Г. В. Гарднер, секретар здоров'я, освіти і добробуту. Місцева преса інформує, що є можливо що сам Президент Джансон промовлятиме на конгресі і навіть підпише закон зв'язаний з вищою освітою в присутності цієї тисячі студентських провідників.

СУСТА береучасть в конгресах ЮСНСА від 1953 р. Минулого року представникові СУСТА вдалося добитися резолюції, яка гостро засудила СССР за брак академічної, релігійної та етнічної свободи. Цю резолюцію представила підкомісія європейських справ, а 18-ий Конгрес прийняв її одноголосно.

Представниками СУСТА цього року будуть: Мирослава Голубець, редактор студентських справ англомовного видання СУСТА „Горизонти", Іял Гікава, — голова Української Студентської Громади в Шикаго та Богдан Сацюк, президент СУСТА.

На спеціяльній виставці СУСТА будуть виставлені книжки, і сотки брошур і передруків з „Конгресового Рекорду" про українську культуру, українську історію і нинішні переслідування в СССР. Більшість цих видань, які будуть роздавані учасникам конгресу, СУСТА одержала від централі Українського Конгресового Комітету Америки.

Представники СУСТА братимуть участь в Європейській підкомісії Міжнародньої комісії і будуть старатись, щоб ця підкомісія представила Конгресові резолюцію з гострим обвинуваченням переслідувань українських культурних діячів в СССР. Крім цього, буде переведена інтенсивна кампанія за те, щоб учасники конгресу (делегати, обсерваторі і гості) підписали петицію за видрукування поштової марки Тараса Шевченка, як першої в серії марок присвячених свободі поневолених народів і вшануванні їхніх національних героїв. Після конгресу ця петиція буде офіційно вручена Головному Поштмайстрові ЗДА членами Управи СУСТА.

Видано роман Івана Багряного „Людина біжить над прірвою"

Новий Ульм, Німеччина. — У видавництві „Україна", коштом Центрального Фонду ім. П. Багряного вийшов з друку, як посмертне видання, роман видатного українського письменника, померлого в 1963 році, Івана Павловича Багряного п. н. „Людина біжить над прірвою". Роман, написаний ще 1949 року і його темою є переживання української людини під час другої світової війни, операції якої відбувалися головним чином на землях України. Головними героями роману є українці, „визволювані" з одного — гітлерівськими, то другими — совєтськими окупантами і потім примушені тікати від — „визволителів" поміж фронтами і смертями з усіх боків, „над прірвою", „не маючи — як сказано в передмові „куди бігти серед божевілля й хаосу в цілому світі, будучи тим світом приречені на повну „самотність і загин". Вступне слово п. н. „Невгасна віра в людину — Творчий профіль Івана Багряного та його посмертна книга" — написав відомий український еміграційний діяч і публіцист Василь І. Гришко. Понад 330-сторінкова книжка вийшла на доброму папері, виразним друком і з мистецькою обкладинкою графіка Якова Гніздовського.

ВИДАНО ІСТОРІОГРАФІЧНУ ПРАЦЮ Д-РА ЛЮБОМИРА ВИНАРА

Ню Йорк. — Заходом Українського Історичного Товариства, як ч. 3 видаваної ним серії Історичні Студії, появилася праця молодого українського історика Любомира Винара п. н. „Огляд історичної літератури про початки української козаччини". В 32-сторінковій брошурі подано критичний огляд важливіших праць про козаччину, що їх авторами були чужоземні й українські історики.

У Харкові відкрили американську виставку

Харків. — Останнього тижня була відкрита у Харкові спонзорована Державним Департаментом ЗДА американська виставка, яка її завданням є показати совєтському громакянинові американський побут, головно всяке приладдя щоденного вжитку та й робоче знаряддя для самостійного виготовлення різних предметів щоденного вжитку. Понад 85 великих американських підприємств вислали свої товари на цю виставку. Державний Департамент заявив, що він сам вибрав для першої виставки індустріяльне місто в Україні Харків, а не Москву, чи Ленінград, бо хотів пізнати, як сприйме американську виставку провінційний громадянин СССР. „Тайм - магазин" з 19-го серпня приносить кореспонденцію свого репортера з Харкова про цю виставку і подає дасливо таке звідомлення: „Виставка стала сенсацією. Після її відкриття з дуже приязною вітальною промовою в українській мові посадника Харкова около 10.000 голодних на люксус харків'ян оглядає щоденно цю виставку, розміщену у великій спортовій залі в міському парку. На виставці показані ручні пили і молотки (немає серпів), але увагу харків'ян приковують радше магнетична машина для малювання, електричні мінялки, електричний приборник для різьблення, чи також електричні різалки і інші пересувальні машини". Для відкриття цієї господарської виставки прибув до Харкова також американський амбасадор в Москві Фой Д. Колер і він підкреслив, що такі виставки допомагають здобути краще порозуміння і добру волю між народами. Ця виставка буде в Харкові впродовж місяця, а потім перейде до Ростова, а далі до столиці Азербайджану Еревану. „Тайм-магазин" помістив також світлину з цієї виставки у Харкові з таким підписом: „Українці придивляються американській виставці у Харкові".

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & Holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.

Передплата: На рік $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. В Джерзі Сіті і закордоном: На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і money orders виставляти на: "Svoboda".

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Загин великого щоденника

У понеділок 15-го серпня ц.р. подано до відома, що щоденник „Ню Йорк Геральд Трибюн" більше не появлятиметься. Формально він існував під цією назвою від 1924 року, але насправді це було продовження „Геральду" з 1835 р. і „Трибюн" з 1841 року. Отож „Ню Йорк Геральд Трибюн" був одним із найстарших, найбільших і найкращих американських щоденників, за своїм напрямком поступово - консервативним, що здебільша підтримував Республіканську партію, завжди зберігав поважний, пристойний тон, цурався всякої демагогії і пропагував конструктивізм в усіх ділянках суспільного життя.

Загин цього щоденника — це сумна подія для світу преси, характеристична для нинішніх відносин в Америці. За офіційною статистикою „Ню Гералд Трибюн" мав минулого року 306.870 примірників щоденного накладу та 380 123 примірники накладу недільного. Проте, зріст коштів видавництва, конкуренція радіо і телевізії, а також конкуренція інших нюйоркських газет і ілюстрованих тижневих журналів спричинила поважний дефіцит. Ця сама доля стосувалася двох інших нюйоркських пополудневих щоденників: „Ню Йорк Джорнел Амерікен" з понад півмільйоновим накладом і „Ню Йорк Ворлд Телеграм енд Сан" з понад 400-тисячним накладом. Тому всі ці три щоденники проголосили злиття в одну нову видавничу спілку, з тим, що „НЙ Гералд Трибюн" мав появлятися надалі як вранішній щоденник, два інші згадані полудневі щоденники мали появлятись в одному з'єднаному виданні, а недільне видання мало охоплювати всі три щоденники.

Однак, до здійснення цього пляну не дійшло, бо — спротивились професійні спілки друкарів, машиністів, розподільників - вантажників. Вони проголосили страйк, який триває донині. Члени редакції „Ню Гералд Трибюн", не маючи можливости дожидати кінця страйку, скористали з пропозицій інших американських видавництв. Внаслідку цього на 113-ий день страйку половина членів редакції і постійних співробітників „НЙ Гералд Трибюн" опинилася поза тим щоденником. Видавці стали перед проблемою не тільки створення нового редакційного апарату, але й привернення втрачених оголошень та втрачених читачів, які в міжчасі звикли вже до інших джерел інформацій. Видавці злякалися такого ризика і воліли зовсім закрити газету.

Цей сумний наслідок затяжного цьогорічного газетного страйку в Ню Йорку пригадує подібний газетний страйк з 1963 року, коли видавці щоденника „Ню Йорк Міррор" воліли закрити його, як боротися за привернення загиреного внаслідок страйку ґрунту, дармашо перед тим страйком той популярний нюйоркський щоденник мав 850.000 щоденного накладу і півтора мільйона накладу кожної неділі. Фірми, що дають оголошення, без яких ніодин новітній часопис не всилі збалянсувати коштів видання, та читачі газети звикають до „свого" часопису, і їм трудно без нього обійтися. Але, позбавлені його на близько чотири місяці, звертаються до іншого часопису і не всі вертаються до свого давнього фаворита. Професійні спілки, які дбають за інтереси своїх членів і стараються здобути для них якнайбільші користі, дістали нову лекцію, щоб не перетягати струни. Однак, втрати зазнали не тільки робітники, що працювали в тому видавництві, а й кількасот тисяч читачів того заслуженого щоденника.

У „некрологах" для „Ню Йорк Гералд Трибюн", що появились в усій американській пресі, характеризується той щоденник, як „велетня журналістики". Його предтеча, „Геральд", був тією газетою, яка вислала була, як свого кореспондента, подорожника Генрі Стенлі до Африки, щоб він відшукав там загубленого Лівінгстона. І на сторінках „Геральда" була вперше описана історична зустріч тих двох дослідників Чорного континенту. „Геральд" був першою американською газетою, що подавала звідомлення з судових заль. Знову ж засновник „Трибюн" Горес Грілі повів був гостру кампанію проти невільництва та алькоголізму. Видавці-редактори були люди з широкими горизонтами, ідеями і відвагою, з почуттям відповідальности за своє діло і за місію, яку має виконувати преса.

Насправді, це сумні часи, коли такі „велетні журналістики" вмирають, бо не всилі жити в умовинах, які не рахуються з інтелектами і їх працею ані з найбільш заслуженими трибунами вільного слова.

Денис Квітковський-Квітка

БОРОТЬБА ЗА СТАТУС

У моїй статті в „Свободі" з 3-го серпня ц. р. „За новий дух і новий підхід" я писав, що Конвенція Ліги Української Молоді Північної Америки, яка відбудеться в Дітройті в днях 2-5 вересня ц. р. (Лейбор Дей), повинна в першу чергу застановитися й винести резолюцію в справі координації праці та співпраці всіх українських молодечих організацій у вільному світі. Я з приємністю прочитав редакційну статтю в англійському додатку до „Свободи" з 6 серпня п. н. Our „E pluribus unum", в якій редакція кидає той самий клич — в різноманітності знайти єдність, синтезу співдії українських молодечих організацій.

В з'язку з цією проблемою — проблемою єдности в різноманітності — насувається ще одна дуже важлива проблема, тісно пов'язана з першою: виборення й закріплення за нами статусу національно - політичної групи.

Ніхто, мабуть, не сумнівається в тому, що — не зважаючи на всі прекрасні промови та декламації — ми не здобули визнання становища цілком незалежної, відмінної від інших національно - політичної одиниці. Ані як нація, ані як етнічна група поза межами батьківщини. Навіть ті, що „знають" нас і говорять про наше право на самобутність, визначають нас як складову частину Росії...

Статус — це чуже слово. Але українське слово „становище" не віддає повністю змісту латинського слова „статус", яке має нині ясно окреслений правно - політичний зміст. В англо-саксонському світі статус — це стан або позиція у відношенні до права (наприклад, вона має статус заміжньої жінки), або позиція когось у відношенні до решти громади. Статус такої людини чи групи людей включає в собі виразно визначені права й обов'язки.

Антоні Гартлі в своїй рецензії на книжку Р. Маркрідіса про де Голля („Ню Йорк Таймс Бук Ревю" з 24-го липня 1966) пише: „В основі думання де Голля лежить ідея нації - держави, як живої істоти, назва якій є Франція, закоріненої в історії, прив'язаної до границь, назначених їй тестаментом Рішельє, керованої методами, що мають своє джерело в Людвікові XIV, Наполеонові й Третій Республіці. Такий організм — ріст і упадок якого порівнюється в заключних реченнях спогадів де Голля з природним ритмом землі — єдиний, неповторний. Ця французька нація-держава не може бути змішана з ніякою іншою нацією без того, щоб вона не перестала бути тим, чим вона є".

Дефініція французької нації де Голля пояснює не тільки його закордонну політику, але рівночасно дає змогу краще зрозуміти, що я маю на думці під словом „статус". Такий статус, таку правно й політично окреслену ідентичність має не тільки французька нація. Мають її і німці, і поляки, і москалі і багато інших. Не має ще цього статусу Україна. Тому одним із перших наших завдань є вибороти для України таку „картку ідентичности" — статус.

Такий статус національно-політичної і правно-духової ідентичности українців можна здобути для нас не тільки в самостійній національній державі, але й поза нею. В ЗДА чи в Канаді, наприклад, можна здобути для себе визнання, як етнічної групи, з якою числяться всі, почавши від президента держави і скінчивши на старості якогось глухого села. Такий статус національної, релігійної чи расової групи мають у ЗДА ірляндці, поляки, жиди, а тепер на перше місце вибиваються негри.

Таке визнання статусу національної ідентичности не приходить автоматично, неможливо його вижебрати, за такий статус треба завзято й віддано боротися. А щоб вибороти собі такий статус, ми мусимо бути собою, тобто мусимо мати єдиний центр моральної і фізичної сили. Цю правду добре пригадати собі, а пригадавши — витягнути з неї належні висновки якраз тепер, бо цього року відбуватимуться на терені ЗДА дві дуже важливі конвенції: Конвенція Ліги Української Молоді Північної Америки (Дітройт, 2 - 5 серпня) і Конвенція Українського Конґресового Комітету Америки (Ню Йорк, 7 - 9 жовтня). Наступний, 1967 рік ще важливіший, бо тоді відбудеться у Ню Йорку Світовий Конгрес Вільних Українців, який повинен бути завершенням двох перших конвенцій. СКВУ повинен виробити плятформу, програму і стратегію боротьби за визнання Україні статусу самостійної нації.

Конвенція ЛУМПА повинна ствердити, що вона є українською організацією і тому мусить докласти всіх зусиль, щоб почуття та свідомість своєї українськости не тільки закріпити в рядах свого членства, але, щоб спільно з іншими українськими організаціями — молодечими й немолодечими — це почуття і цю свідомість перевести в чин, у боротьбу за здобуття всім нам статусу самостійної правно-політичної і історично - духової одиниці. Інакше ми пропадемо і сліду за собою не лишимо. Замало любити український борщ і затинати гопака. Треба ще й гордости зі свого національного походження так, як мають її в Америці ірляндці, поляки, жиди . . . Чим ми гірші від них?!

Конвенція УККА повинна ствердити й закріпити за нами єдність української політичної думки, повинна знайти плятформу і формулу діяння, сприйнятливу для всіх нас без огляду на релігію, партію, провінцію тощо. Ми мусимо мати спільний духовий і політичний центр, інакше розіб'ємося на цілу серію воюючих фракцій, які кінець - кінцем пожеруть себе взаємно. Здобудемо статус визнаної національної групи в ЗДА тільки тоді, коли знайдемо точку опертя, з якої будемо всилі зрушити у-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Іван Р. Костюк

ПРИГОТОВЛЯЙМОСЬ ДО ЧЕРГОВОГО ПРОЦЕСУ

(Нотатки про судовий процес у Мюнстері, Німеччина)

IV

У трьох попередніх статтях - нотатках із судового процесу проти Ганса Крюґера та тринадцятьох інших підсудних, що проводиться від 18 квітня ц. р. у Мюнстері, в Німеччині, ми подали загальні міркування про наше наставлення до цього процесу, про його перебіг і, зокрема, намагалися дати загальну характеристику поодиноких підсудних, що відповідають за свої криваві злочини, доконані під час останньої світової війни на терені Станиславова та Станиславівщини. Тепер пригляньмося іншим питанням, що тут і там виринають на залі розправ.

На двадцятий день процесу, 16 травня ц. р., на запрошення суду 44-літній німецький історик д-р Ганс Бухгайм, викладач мюнхенського Інституту Сучасної Історії, протягом двох годин з'ясовував причини виникнення жидівського питання в Третьому Райху і відповідав на питання прокураторів, суддів і оборонців. Ось в стисломy викладі його міркування:

„Соціяльний дарвінізм" та антисемітизм, що були основою для виелімінування жидів із суспільного, політичного та господарського життя в гітлерівській Німеччині, зведені разом у 1935 році в т. зв. Нюрнберзьких Законах, привели у висліді до тотального знищення жидів не лише на терені Німеччини, але й в усіх окупованих німцями середньо- та східньоевропейських державах. Антисемітизм був основою всієї націонал - соціялістичної ідеології і вже в двадцятих роках, після закінчення першої світової війни, засновника цієї ідеології, Адольфа Гітлера, німецька преса і публічна опінія ґльорифікувала як безпощадного антисеміта.

З приходом до влади Гітлера, в 1933 році, розпочалися переслідування німецьких жидів. Почалося з того, що їм наказано віддати державі всю біжутерію, золото та вартісні предмети. Жидівським дітям заборонено вчитися в німецьких школах, а молоді — у німецьких університетах. В 1938 році жидам наказано віддати автомобілі, радіоапарати і зобов'язано кожного громадянина жидівського походження носити „Юден Штерк" (Давидова зірка з написом в німецькій мові „Юде"). В міжчасі у німецькій пресі, радіо, кінотеатрах та всіх інших засобах Геббельсової пропаганди, при помочі плякатів, брошур та „наукових праць" поведено проти жидів безпощадну нагінку. Війна, що її буцімто накинено Німеччині, остаточно завершила жидівське питання шляхом фізичного знищення мільйонів жидів, — говорив у своїй доповіді д-р Бухгайм.

Отже, неправильно зачисляти мордування жидів до категорії „воєнних злочинів", — говорив далі цей німецький науковець. — Ці злочини є виключно виявом злочинної націонал - соціялістичної ідеології. З хвилиною, коли до влади в Третьому Райху прийшли поліційні органи та створені цією владою відділи СА і СС, що підлягали на основі прийнятого „вождівського принципу" всієї авторитарної системи головному „фюрерові" поліції, СС і СА — райхсполіцайфюрерові Гіммлерові, практично вся влада і наказодавство райхсканцлера — Гітлера пішли в тінь.

Звідсіль почалась і вся „політика" Третього Райху в окупованих німецькими військами теренах. Зокрема, у створеному на теренах Польщі „Генераль - Ґавернеманті", поділеному на т. зв. дистрикти, вся виконавча влада формально знаходилась в руках генерального губернатора з осідком у Кракові, але на практиці виконувалась вона поліційними органами, що приймали найрізнорідніші назви „Зондербфельсвеґе" і в усій своїй діяльності підлягали безпосередньо райксфюрерові СС та шефові поліції Гіммлерові. Це виявилось м. ін. з одного документу, що його зацитував д-р Бухгайм, а саме зі звіту СС-бріґаденфюрера, гол. командувача „Зіхерґайтсполіцай" у Кракові — д-ра Шенґрата Гіммлерові, який наприкінці 1943 року звітував: „Доручений мені терен є „юденфрай", тобто 2,500.000 жидів, що замешкували довоєнну Польщу, впродовж трьох років тотально знищено.

Д-р Бухгайм та інший німецький історик, д-р Серафім з Ґеттінґену, будуть ще раз виступати перед судом, після зізнання свідків.

Не бракує на цьому процесі й драстичних моментів.

Під час переслухування Крюґера та його помічників Шотта, Греве і Брока відносно „кривавої неділі" всі вони признали, що наказ у справі тієї „неділі" прийшов від СС і поліцай - фюрера для дистрикту Галіція у Львові — СС-штандартенфюрера — Кацмана. Крюґер „передав наказ далі". Шотт, Греве і Брок „вирядили 12 тисяч жидів у маршову колону", але „самі не стріляли". На питання суддів, хто ж, врешті, розстріляв тих жидів, підсудні одноголосно заявляють, що „неможливо було б протягом одного дня вистріляти всіх 12 тисяч, бо . . . у вісьмох ямах, що їх викопали вони самі на жидівському цвинтарі, можна було вмістити „тільки" 6.544 трупи, скидаючи їх туди трьома верствами. Також маршові колони призначених на смерть людей, що їх вишикувано на протязі 4 кілометрів від станиславівського ринку по цвинтар, могли вмістити „яких 6 тисяч"...

Ті макабричні базікання підсудних зразу підхоплюють їхні оборонці, і, у висліді „джентлменського договору" зі своїми „клієнтами", в наступних днях процесу всі підсудні заявляють, що вони „нічого більше не пригадують", що вони „тільки виконували накази своїх зверхників"...

Щоб доказати, що „неможливим було не виконувати наказів зверхників", оборона вимагає переслухати чотирьох юристів, колишніх членів станиславівського німецького суду, а саме: оберштаатсанвальта Альфреда Зіверта з Бремену, ляндсґеріхтсдіректора Франца Сталінского з Дуїсбурґу, адвоката д-ра Вольтерека з Ганноверу та адвоката д-ра Павля Ротера з Амберґу. Ці чотири юристи, виконуючи під час війни у Станиславові свої обов'язки як представники „німецької юстиції", також не могли нічого вдіяти проти переслідування жидів... Крім цього оборона, твердячи, що, мовляв, „стати в обороні жидів в Третьому Райху означало б самому наразитись на смерть" — вимагає переслухати кол. прокуратора „народного суду", а тепер ляндсґеріхтсрата — Отто Ратмаєра з Ляндсгуту, теперішнього радника юстиції в федеральному міністерстві юстиції Ґрітцнера та берлінського єпископа д-ра Шарфа.

Взагалі оборонці всіми можливими й доступними їм шляхами стараються якнайбільше відтяжити підсудних, звалюючи вину на інших, вже не живучих, або намагаються перешкоджати судовому процесові. В цьому напрямі їм допомагає публіка, з-посеред якої раз-у-раз виступають нові оборонці, викрикуючи під час перерв, на коридорах, а то навіть і під час розправи, що „все, що закидають підсудним, є неправдою". Німецька преса назагал мало цікавиться процесом, виловлюючи з нього тільки „родзинки", підлиті сосом сенсації і... співчуває підсудним. Найбільше місця цьому процесові присвячує „Вестфеліше Нахріхтен", доволі вірно, хоча і хаотично, інформуючи своїх читачів про перебіг розправи.

Ще в тракті переслухування підсудних виявилось, що, мовляв, „жиди самі себе винищували". Так зізнавали Крюґер та „король станиславівських жидів" Шотт. Вони розказували судові, що „Юденрат" домагався від Шотта „забрати з ґетта асоціяльні елементи і повбивати хворих жидів. Мовляв, жиди самі доносили на себе, на поляків та українців і постачали на смерть невигідних їм закладників. Капельмайстер Зиґус Вайсс, командант жидівської порядкової поліції, зорганізував оркестру, що приграватла жидам на смерть, а жидівські лікарі, що їх спершу „на наказ згори" ощаджувано, наввипередки вислуговувались німцям. Підлабузнюванням, донощицтвом, інтриґами поміж собою та підкупством самі жиди, — заявляли підсудні, — готовили собі смерть, на яку йшли мов стадо баранів, ні разу не зорганізувавши й найменшого спротиву...

Крюґер, між іншим, зізнавав, що він „гордий зі свого німецького походження і вдячний батькові за те, що защепив йому німецький націоналізм та ненависть до жидів і слов'ян", яких він ще й сьогодні ненавидить, дармащо в 1957 році знову став членом Євангелицької Церкви, з якої виступив у 1937 році. Він заявляв, що почуває себе націонал - соціялістом і вірить у повернення до влади нових націонал - соціялістів...

Гайнріх Шотт хвалиться званням „жидівського короля" і радіє, що доживатиме свого віку на державній пенсії. Всі інші бідкаються, що їхні ґешефти терплять на тому, що вони мусять вислухувати небилиці та „виссані з пальця обвинувачення"...

***

27-го червня закінчилось переслухування підсудних і розпочався довгий період переслухування свідків, яких разом є 120 — головно жидів і поляків. Про українців покищо не чути... Про дальший перебіг процесу подамо в найближчому часі.

Тим часом подаємо одне

(Закінчення на стор. 4-ій)

ГОЛОС ЧИТАЧА

ПЕРЕД IX КОНГРЕСОМ УККА

Користаючи з нагоди, яку дає читачам редакція „Свободи", хочу й я подати деякі критичні завваги до теми IX конґресу УККА.

У редакційній статті „Свободи" (ч. 144) читаємо: „збереться наш парлямент". Вислів влучний і доцільний, але читачі, певно, пригадують, що два чи три роки тому голова УККА, проф. Добрянський, заявив: УККА „не є ніяким українським парляментом", і ця заява, у дещо зміненому вислові була подана в „Свободі" і в „Америці". Ці слова голови висказані обдумано чи не обдумано, доцільно чи не доцільно, вразили не тільки мене. Від часу мого приїзду до ЗДА я був і є тієї думки, що конґреси УККА повинні бути якраз свого роду українським парляментом, трибуною вільного українського слова.

Та, стежачи за перебігом дотеперішніх конґресів УККА, можна було ствердити, що вони не відігравали ролі парляменту, а були радше розвагово - мистецькими імпрезами, під час яких давалося змогу гостям зробити „реверанс" у сторону українців, а для самих нарад над різними життьовими питаннями, важливими для української спільноти не тільки на американській землі, але й у всьому світі, залишалося дуже мало часу, і тому їх полагоджувано поспіхом або залишалося для полагодження Політичній Раді чи Раді Директорів, які також не мали змоги їх полагодити. І так наше політичне та культурне життя пливе собі на імпровізованих хвилях, а українська спільнота чекає від конґресів УККА розв'язки численних проблем, порушуваних в українській пресі.

Тому, чи не краще буде, якщо конґреси УККА стануть дійсно парляментарними нарадами на різних комісіях, а перестарілі форми розвагових конґресів, залишать іншим організаціям.

О. Залеський

Боффало, Н.Й.

ЛУКА ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО — БОРЕЦЬ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ І СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

(55)

А втім, погадав я про сльози,
Про тисячів працю та кров,
Що ллється в рабів тих кипенях
Горючов ріков золотов. (Там же, 33)

Поетові важно, дивлячись на муки своїх братів, не могти подати їм помічної руки.

А ще тяжче гаряче бажати
Волі, правди, братньої любви,
Шарпатись у путах, гризти ґрати,
А на волю встати не могти. (ст. 29)

З 1878 р. походить і відомий вірш Франка „Каменярі", який став програмовим для нього на ціле життя. Хоч пізніше поет не займався практичною політикою, але завжди „ломив скалу, рівняв правді путі".

І всі ми вірили, що своїми руками
Розіб'ємо скалу, роздробимо граніт,
Що кров'ю власною і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ.

Оці франківські каменярі „на шляху поступу" — не герої і не багатирі, вони — раби долі. В тому світі, який вони покинули, за ними ллють сльози мами, жінки і діти, а други й недруги кленуть і їх, і їхні думки і їхнє діло. Та каменярі не зневірюються.

І так ми всі йдемо, в одну громаду скуті
Святою думкою, а молоти в руках.
Нехай прокляті ми і світом позабуті,
Ми ломимо скалу, рівняєм правді путі,
А щастя всіх прийде по наших аж кістках.
(XV, A., 63-65)

А. Крушельницький ось як пояснив „значення" сього вірша: „Він відтворює настрій поета під той час, є неначе дзеркальна відбитка його тодішнього духа, — стає на довгі роки програмою молодого покоління. Пригляньмося до нього ближче і пошукаймо причини, чому молодіж ідеї зазначені в ньому так гаряче бере до серця. Вірш ділиться на три частини. У першій є завзяв лупати скалу заскорузлости, рутенства із молодечим завзяттям, яке не дивитиметься ні на жар, ні холод, ні труд, ні спрагу й голод — із вірою, що сю скалу призначено розбить! У другій частині поет відкидає славу й пам'ять у людей, каменярі жертвують навіть своє життя. А в третій частині вони жертвують крім себе — життя і щастя своїх рідних, і роблять це для ідеї. Поет сам молодий, не міг до молодечих душ, повних туги у погоні за ідеалами, підійти із більш світляними ідеалами, як отсе завзяття й жертва себе і найрідніших собі — для боротьби за нове життя!" (ст. 31-32).

Крушельницький підкреслив і те, що тодішній настрій поета, бойкотованого українським громадянством, видко в цьому вірші, хоч кінцевий його акорд оптимістичний. Каменярі працюють із похиленими плечами, без надії на власне щастя, — і така праця, гадав Крушельницький, „не в силі дати безмежне вдоволення". (ст. 32). Той самий критик написав про структуру вірша „Каменярі", що „вона така сильна, що, читаючи його, чуєш із кожної стрічки той металічний звук молота, той гомін лупаної скали! — то знов, хоч як падеш під вагою болю й жалю й прокляття — очі горять надією вселюдського щастя. Франко, здається, й сьогодні не викинув би ні одного слова з того вірша!" (ст. 33).

Цікаво, що сам Франко в 1897 році називав своїх „Каменярів" „декляматорськими". Стефаник пише про це так: Франко „просто напав на свою декляматорську поему „Каменярі". Я тоді був противної думки, як він, так само і тепер". (І. Франко у спогадах, ст. 281).

Ніхто з критиків і літературознавців не поділяє Франкової думки про його „Каменярів". М. Зеров вважає, що в цьому вірші чути „відгуки Драгоманівської розмірковаиости і розумовости в алегоричній його побудові". (До джерел, ст. 127-128). На 131-ій сторінці цей самий тонкий знавець Франкової поезії твердить, що „з „Каменярів", як із центру, радіюсами розходяться всі інші мотиви ранньої Франківської лірики. Раз уся надія наша на тисячі каменярських молотів, на дисципліновану фалянґу робітників... Це каменярство Франкове — не випадковий образ, це його завітний настрій, його звичайне самоозначення; в пізніших сонетах він так звертається до себе:

Чого важкий свій молот каменярський
Міняєш на тонкий різець Петрарки?

Каменяр — рядовий робітник; це ясно з віршу. Те саме стверджує Франко і в своїй промові: „Двадцять літ я був пекарем, що пече хліб для щоденного вжитку. Я любив іти в ряді... і люблю". (Там же, ст. 131).

Після першого процесу й засуду Франко більше зацікавився соціялістичною наукою, бо хотів докладніше довідатися, за що його тримали довгі місяці в тюрмі й засудили на 6 тижнів арешту.

Після тюрми Франко мешкав разом із Павликом, і так ділилися вони спільними нестатками, бо обидва не мали з чого жити. По якомусь часі вони вирішили видавати журнал, бо „Друг" закрила поліція в 1877 році зараз після арештувань.

Фінікс, Арізона

МАНІФЕСТАЦІЯ ТИЖНЯ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ

Півтора тисячі американців бере участь в маніфестації Тижня Поневолених Націй.

28 липня, в Енкенто Бенд Шел, о год. 8 вечором, вдруге в Арізоні відзначено Тиждень Поневолених Націй.

Відрадним явищем є те, що в цім маніфестаційнім зібранню взяли активну участь високі американські достойники як: Беррі Голдвотер, Самюел Годдард, Губернатор, стейтовий сенатор Джан Конлян та інші. Участь американської публіки в порівнянні з минулим роком майже подвоїлась. Тому, що Америка тепер є в активній війні з комуністичним В'єтнамом, і щоденно молоді вояки віддають своє життя за волю в'єтнамського народу, саме тим, можна пояснити більшу співчутливість американців усім націям, що попали в комуністичну неволю. Тому, що американці обороняють свободу азійського народу, ціла програма Тижня Поневолених Націй проходила в духовім з'єднанню з тими безіменними героями, що клали свої буйні голови за волю України та других народів, десять, двадцять, чи сорок років назад. Дві матери — американки, що їх сини впали на полі боїв у В'єтнамі, були присутні на святі.

В маніфестації взяли активну участь слідуючі американські військові з'єднання та організації: ЗДА — Марінс Корпс Різерв, ЗДА — Люк Ер Форс бейз, Летунська оркестра 541 полку, Арізона Нешенел Гард, ЗДА — Нейві Різерв, Дочки Американської Революції, Жіноча Організація для побіди над комунізмом; Молоді Американці в Обороні Свободи та Амер. Легіон Тгандербирд станиця 41.

Перед маніфестацією, 5 радієвих стацій і телевізійні канали ч. 10, 12, 5, подали обширні звідомлення про Тиждень Поневолених Націй. Статті і згадки були в слідуючих щоденниках: „Арізона Ріпаблік", „Фінікс Газет", „Дейлі Нюс — Темпі". В день маніфестації фрагмент зібрання передав канал ч. 12 на новинках.

Перед початком маніфестації, військова оркестра 541 полку відіграла в'язанку маршів та пісень. На сцені, ясно освічена висіла мапа всіх поневолених народів середньої та східньої Европи в окремих красках. Офіційна частина маніфестації почалась, коли під звуки військової оркестри внесено на сцену національний американський прапор та прапори всіх родів Американських Збройних Сил. Отець Інокентій Ричкун, ЧСВВ, заступаючи неприсутнього о. М. Горошка, відмовив молитву і просив обильних Божих ласк для всіх тих, що караются під комуністичним ярмом. Майстром церемонії був Джан Джансон, радієвий керівник стації КОУ.

Під звуки військової оркестри представники Поневолених Націй вносили прапори на сцену, при тім Дж. Джонсон подавав коротку історію і дату уярмленого народу. Щодо України він згадав, що Україна є одною з найбільших країн уярмлених Москвою і українці завдають найбільше клопоту московській червоній імперії.

Президент Комітету Поневолених Націй інженер Вол. Фещенко - Чопівський проголосив, що за постановою Конгресу у Вашингтоні та підписом губернатора С. Годдарда, третій тиждень у липні встановлено „Тижнем Поневолених Націй" в Арізоні. Голова Комітету інж. В. Чопівський, щоб прискорити день визволення, видвигнув дев'ять точок супроти комуністичного бльоку: 1. Збудувати мости приязні з Поневоленими Націями: 2. Дозволити в'єтнамським націоналістам боротись за свободу північного В'єтнаму: 3. Присв'ятити увагу кит. - сов. імперіялізмові: 4. Не торгувати з комуністичними країнами: 5. Створити Спеціяльний Комітет для Поневолених Націй в Конґресі ЗДА: 6. Створити Академію Свободи, щоб підготовити кадри в психологічній війні: 7. Протиставитись Консулярній Конвенції з СССР: 8. Протиставитись прийняттю червоного Китаю до Об'єднання Націй: 9. Поневолені Нації гамують пляни комуністів та є великою силою в користь Заходу.

Проклямацію „Тижня Поневолених Націй" уряду Арізони прочитав губернатор С. Годдард. У своїм слові С. Годдард згадав, що Американці, котрі активно боряться з комуністичною агресією, обороняючи свободу південного В'єтнаму, і де щоденно сотки молодих людей кладуть своє життя, дають практичну лекцію усім народам світу, що для осягнення і збереження свободи треба великої самопожертви. У відношенні до Поневолених Націй — заявив, що добрим чинником є те, що ті народи не стратили охоти боротися проти комунізму.

Мормонський пастор Карло Лі молився за вояків, котрі борються у В'єтнамі і за всіх тих, що обороняючи свободу, згинули в боротьбі з червоними. Під час молитви, Амер. Збройні Сили, сальвами стрілів віддали салют упавшим, а сурмач відтрубів „Ніч вже йде".

Головну промову виголосив бувший кандидат на президента ЗДА, Беррі Голдвотер. Він твердив, що ми можемо виграти битви ка побоєвищах, але можемо програти в себе вдома, коли не будемо присвячувати уваги до наших обов'язків.

Щодо мистецької програми, то національні танки інших народів виконувала амер. танцювальна група під назвою „Мія Денсерс" під проводом П. Стюарт і С. Глейзер. Новина у Фініксі. 32 студенти коледжу вивчили і танцювали (дуже гарно) українські, німецькі, польські, мадярські і литовські народні танки. З української програми виконали вправно аркан... Ірка Цепинська і Дж. Фрімен танцювали козачок.

Джан Джонсон дав пояснення щодо інструменту бандури і бандурист Григорій Китастий відспівав пісню „Колисанка" з опери Тарас Бульба. Православний отець Д. Бус та прот. Р. Леймонт спільною молитвою закінчили маніфестацію.

В неділю 31 липня, о год. 6:30 по пол. на телевізійній стації 5. на програмі (Арізона округлий стіл) інж. В. Чопівський, ст. сенатор Джан Конлян, д-р Шофстал, М. Бекмен та Чак Гленс дискутували проблеми народів під комуністичним режимом.

Успіх мманіфестації завдячується голові Тижня Поневолених Націй та бувшому гол. Від. УККА п. В. Чопівському. (Він має великі зв'язки у Республіканській партії).

Через масові маніфестації Тиждень Поневолених Націй, та „Український Фестиваль" в Арізоні (улаштовує українська католицька Церква) на котрий приходить понад 10 тисяч американців, робиться велику пропаганду українській визвольній справі.

Дмитро Владимір

БОРОТЬБА ЗА СТАТУС

(Продовження зі стор. 2-ої)

країнський світ. УККА може і мусить бути такою точкою на терені ЗДА. Всі ми повинні бачити в УККА нашу централю, диспонуючий осередок на американському терені. Тому ми повинні відкинути всяку думку опанування УККА одною групою. Таке опанування УККА одною групою було б ножем у спину засаді визнання за нами статусу національної групи. Бо ніяка частина не може заступити цілости!

Світовий Конгрес Вільних Українців має знайти і вказати всім нам наш центр, нашу опірну точку в загальноукраїнських маштабах, з якої всі ми підважували б і намагалися б зрушити з місця український історичний віз. Це не означає, що ми маємо розв'язати свої партії, заперечити свої релігії, зректися своїх провінцій, — ні, це означає тільки, що коли всі ми є українці і коли всі боремося за свободу для України, то десь мусить бути оте щось, що є дороге і святе всім нам. Якщо ми не зуміємо знайти того чогось, спільного всім нам, то не виборемо ніколи статусу національної ідентифікаційної картки для української нації і поставимо під знак запиту взагалі наші державнотворчі здібності.

Можемо сперечатися, навіть сваритися за найкращий шлях до твердині, в якій сидить замкнена українська свобода. Але в разі непорозуміння хтось мусить мати право рішати у нашому імені. Уявіть собі, що було б, якби ЗДА не мали свого Уряду, а мали тільки воюючі між собою партії! Чому мало б бути інакше в нас? І поневолена нація потребує свого уряду. Нація чи навіть національна група в ЗДА, що не має свого центру, якому всі підкорлються, це те саме, що держава без центрального уряду.

Тож, чи не було б на часі, щоб наступні конвенції Ліґи Української Молоді Північної Америки, Українського Конгресового Комітету Америки, а на другий рік і Світовий Конгрес Вільних Українців застановилися над питанням: що треба зробити, щоб ми, українці, здобули Україні в світі статус національно - політичної та історично - духової одиниці?! А для себе — єдиний зобов'язуючий всіх нас духово - політичний осередок.

Бо ритм росту української нації тотожній з природним ритмом земної кулі... і в своїй суті є єдиний, неповторний. Але ритм України перерветься, припиниться, якщо ми не рішимося бути собою, бути українцями з покоління в покоління — у вічність і не здобудемо для української нації статусу нації.

✝

У глибокому смуткові повідомляємо Рідню, Приятелів, Побратимів по Зброї, Знайомих і все Українське Громадянство, що у вівторок, 16-го серпня 1966 р. в Сомерсет, Н. Дж., на 73-му році життя, після тяжкої і довгої недуги, відійшов від нас у Вічність наш Найдорожчий і Невіджалуваний

МУЖ, БАТЬКО і ДІДУСЬ

сл. п. сотник Армії УНР, Лицар Залізного Хреста і Хреста Симона Петлюри

ТЕОДОР МАЛЬ-МАЛЮТА

нар. 5-го травня 1894 р. в м. Тульчин на Поділлі.

Покійний з молодих років приймав активну участь в українських національно Визвольних Змаганнях, а після відступу на територію Польщі працював будівельним інженером на Берестейщині і Підляшші. Був активним у церковно-релігійному і громадському житті цього краю. Після 2-ої Світової Війни, опинившись на скитальщині в Німеччині, працював членом управ таборів у Карльсфельді, Ульмі і Гессені, був членом Управи Окружного Представництва ЦПУН на Віртенберґ-Баден, членом Союзу Українських Ветеранів та Української Національної Гвардії і їхніх спільних керівних органів та членом українського Національно-Державного Союзу.

Прибувши до Америки в грудні 1949-го року далі брав участь у церковно-релігійному житті та праці громадських, братських і комбатантських організацій. В 1959 році, Покійний, як пенсіонер, поселився в Сомерсет, Н. Дж. і продовжував далі жертовно працювати на церковній і громадській ниві, як член Управи Братства св. Андрія Первозванного і Будівельного Комітету Церкви-Пам'ятника при Осередкові УПЦ в Сомерсет — Со. Бавнд Брук, та як організатор і секретар 235-го Відділу УРСоюзу ім. Олени Пчілки.

ПАНАХИДА за спокій Душі Покійного була відслужена в середу, 17-го серпня ц. р. о 7-ій год. вечора в похоронному заведенні Конрой, Бавнд Брук, Н. Дж.

ПОХОРОН в четвер, 18 серпня 1966 р. о 9:00 годині ранку з похоронного заведення Конрой до Церкви-Пам'ятника св. Андрія Первозванного, а потім на Український Цвинтар при Осередку УПЦ в Сомерсет — Со. Бавнд Брук, Н. Дж.

Прибиті горем:

дружина — МАРІЯ
донька — ГАЛИНА з мужем МИКОЛОЮ СТЕПАНЕНКОМ
внук — ЮРІЙ

В ДРУГУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ мойого Дорогого МУЖА

бл. п. Митр. Прот. о. Олександра Явтушенка

буде відправлена за Спокій Його Душі

ПАНАХИДА

в церкві СВ. ВОЛОДИМИРА в Гартфорд, Конн.

в неділю, 28-го серпня 1966 року

о 12:30 год. по полудні

Прошу Друзів та Знайомих прийняти участь відмовити молитви за спокій Його Душі.

Панімаtка ЄЛИСАВЕТА ЯВТУШЕНКО

НА „ВОВЧІЙ ТРОПІ"

Хто не був цього року на „Вовчій Тропі", той не знає, які там зміни. Коли за брамою будете шукати знайомої вам пані з кухні, то її не знайдете. В старій шопі, де містилася кухня, тепер пустка. Міститься тут ще підтабір, а по суботам і неділям батьки ще тут ночують, як колись.

Кухня тепер в новозбудованому будинку між головним червоним і старим білим будинками. Тут в чистенькій їдальні засідають 4 рази денно наші таборові новачата.

Та найбільшою атракцією на Оселі є перебудова колишнього білого будинку, до якого діти не мають уже жадного відношення. З долішньої частини будинку зроблено велику, ясну і чисту залю, де розміщені столики, а в одному куті маленька кухня, кав'ярка й інше приладдя першої потреби. Тут батьки і гості можуть одержати теплу чи холодну перекусику, випити каву, соду, тощо. Хто хоче мати повний обід, іде до великої їдальні, де харчуються діти.

Кого ви тут побачите під час святкування „Дня Пластунки"? Цілий Пласт Прият з Ню Йорку, включно з його кількакратною головою п. Мартою Ярош. Квитки продають як і в Ню Йорку на пластових імпрезах інж. Соболта і пан Дмитрик, соду видає пан Мотиль, а пані Мотилева видає перекуски, пл. сен. Христя Навроцька в Ню Йорку проводить сходинами Осередку, а на Оселі з такою самою діловитістю й енергією видає ковбасу з муштардою, як забракне капусти. І пробуйте ґрикмасити. Де там, берете все послушно і з'їдасте до кришки. Поміж тих всіх вичислених і невичислених бджіл жіночого і чоловічого роду перебігає час-до-часу п. Ніна Ільницька. Рукави закочені і вогонь в руках. Більше про неї непотрібно й казати. Та коли ми вже коло пані Ніни, то таки згадаємо, що свого часу вона теж писала з захопленням про зміни на „Вовчій Тропі". Та хто в це вірив? Я сама трохи вірила, а трохи не вірила. От, думаю, заложила собі п. Ніна фамілійні рожеві окуляри, поїхала на Оселю, а ще в таколу товаристві оптимістів як інж. Соболта і інж. Бойдуник, та й привиділися їй там різні дива. Тепер бачу, що вона таки добре бачила. Я нпр. не задала собі труду, щоб почислити всі курені для новачат (є їх 5, 6 чи 7), а вона була подала точне число, якого я вже не пам'ятаю. Знаю тільки, що кожний курень має дві простірні кімнати, а кожна кімната містить в собі 10 ліжок для дітей і одне для виховниці чи виховника. Є так само по двоє дверей у кожній кімнаті, що є дуже важне, бо діти мають можливість вибігати з кімнати двома протилежними виходами, є також спільна вмивалька і туалета.

Та коли повернемося до тих, що їх можна ту зустріти, то знайдемо між ними також красву комендантку Пластунок — пл. сен. Ольгу Кузьмович, що вже вспіла зняти службовий однострій і також прийшла щось з'їсти. Оригінальністю відзначається і тут, бо заки опустить їдальню, то завжди сама відносить посуду назад. І ніколи не забудеться. Так ніби повинні робити всі пластуни, але не роблять, забувають. І коли дивитися на всіх тих людей, то насувається питання, чи здають собі вони справу з того, як вони є всі зжиті з собою? Це мов одна машина, а кожне з них є її складовою частиною. І що найважкіше, що все це на добровільній базі і без примусу. Всі задоволені, радіють успіхами і не бояться праці чи невдач.

Іду з їдальні і зустрічаю п. В. Сушкова. — Що це тут у вас діється, питаю. Більше як 10 років ішли ви один крок вперід, а завжди два назад, аж тут несподівано за останній рік такі канґурові скоки вперід. — То знаєте так, відповідає п. Сушків, як була ювілейна зустріч, то ми тоді дістали воду, а як дістали воду то й довгів позбулися і розбудуватися змогли. Без води не могли нічого зробити.

Іду дальше і зустрічаю пл. сен. М. Юзеніва. Він тут працює вже кілька тижнів. — Ще якийсь старший чоловік придався би тут, — каже. — Ті всі то молоді ще, а інж. Бойдуник, не бачите, вже збігався „на нитку" і мусить вертатися до праці, та й я мушу їхати до Ню Йорку.

Сумно махаю головою на те все, але в дійсності й не думаю їм співчувати, так мені чомусь весело. Іду ще дальше і коло адміністраційного будинку бачу, , як пл. сен. Триш косить траву. Таких вправних косарів можна було хіба ще дома побачити. Він також тепер тут працює. Дай нам, Боже, більше таких робітників на народній, чи пак пластовій ниві. Це комендант юнацького табору, що починається на слідуючий місяць. Чи в його таборі буде порядок, про це не журімся, та не раджу батькам входити з ним в довші дискусії.

На цьому треба би зробити кінець моїм особистим спостереженням, коли йдеться про одну сторону. Коли йдеться про другу, офіційну, то там тепер відбуваються два жіночі табори: надолині новацький під назвою „Лісове Царство" і нагорі юнацький під назвою „Ізмараґд". Стан таборів великий, близько 400 осіб. Обидва присвячені пам'яті Івана Франка. Табором „Лісове Царство" проводить ст. пл. Ліда Підгородецька, а табором „Ізмараґд" ст. пл. Адя Бойдуник.

Під час святкувань „Дня Пластунки" найпопулярніше питання між батьками „це який табір"? На це питання батьки самі собі відповідють , залежно хто як вміє і хто як хоче. В опінії батьків найбільш авторитетним чинником є самопочуття дитини. Коли дитина почувається добре то й табір добрий, як дитина плаче, то табір злий. Очевидно, що є такі батьки, які висилають дитину до табору на два місяці і їм зовсім не цікаво, чи табір „злий" чи „добрий". Вони щасливі, що дитина є далеко поза містом, і що має опіку.

Коли хочемо послухати цьогорічної опінії приватних працівників Оселі і батьків які там стало перебувають то вона є наскрізь позитивна. Всі кажуть, що табори є в добрих руках. Ця опінія важна для всіх. Що новачки не дармують (що є дуже важне на таборі), про це ми могли переконатися під час „Дня Пластунки". Кімнати по куренях чисті, ліжка постелені. Бачимо, що діти заниматься майструванням (це вони завжди дуже люблять), про що свідчить виставка їх праць з малювання, ліплення, укладання, кераміки, тощо.

Із офіційнихописів ми бачили, що діти не дармували.

Цього року „День Пластунки" розпочато дефілядою і піднесенням прапорів, як звичайно, але ця точка не була нудною. Більше нічого й не треба.

Була обідова перерва, і по обіді табір новачок виводив гаґілки. Сказав би хтось, що „те саме є кожного року". І добре, що те саме, бо де і коли ми маємо нагоду побачити в такому великому складі наших дітей в народних одягах і при гаґілках. Діти зживаються з одною з картин наших великодніх традицій, яких на Україні вже давно нема.

За гаґілками слідувала цікава точка новачок, — вежі. Це група новачок, що підготовили вежі. Ця точка вийшла захоплююче. Всі новачки в спортових одностроях виконали 5 чи 6 гарних веж і не мали ані одної помилки. Сестричці, що підготовила цю точку, належиться признання.

Юначки мали показову руханку, та про них мені важко говорити, бо моя увага була спрямована на новачок. Вечором відбулася вдала і цікава новацька ватра і нею закінчено перший день „Дня Пластунки". На другий день в неділю 17-го липня о. Менцінський відправив Службу Божу і виголосив проповідь, яку вислухали обидва табори і приявні батьки та гості.

В таборах відбувається і підготовка до новацьких і юнацьких проб та вмілостей, а також спів, гри і забави, прогулянки, тощо.

Лишається тільки побажати обидвом командам, а головно ст. пл. Ліді Підгородецькій і ст. пл. Аді Бойдуник, здоров'я, задоволення та успіхів в їх праці. Приємно ствердити, що обидві командантки, це вже продукт „Вовчої Тропи". Обидві почали тут своє раннє новацтво і під доброю опікою батьків та пластових виховників дійшли аж до Уладу Старших Пластунок. Сьогодні являються тою неоціненою молодою зміною, за яку ми ввесь час змагаємося і так щиро собі її бажаємо.

Марія Лабунька

Приготовляймось до чергового процесу

(Продовження зі стор. 2-ої)

спростування: СС унтерштурмфюрер Бранд, що разом з Крюґером діяв на терені Станиславова та Станиславівщини від кінця липня 1941 по кінець серпня 1942 року і був формальним наступником Крюґера від серпня 1942 до 1944 року, коли Станиславів знову опинився в руках большевиків, не був зліквідований упівцями, як це невірно подавали автори деяких статтей та спогадів у „Свободі", а вмер в польській тюрмі у Вроцлаві (Бреслав) в 1946 році. Такі інформації подала на суді німецька прокуратура.

Закінчуючи ці нотатки, ще раз закликаю: ліпше пізно як ніколи! Якщо хтонебудь із пошкодованих українців має щось сказати на тему цього процесу, нехай про це пише на сторінках української преси, а ще краще нехай зголоситься на адресу суду: Landgericht, Muenster, Westf., Gerichtsstrasse 2., West Germany. Суд, як це показує практика, дуже скрупулятно прочитує та перевіряє всі переслані йому матеріяли. Також редакції українських часописів, які друкують подібні матеріяли, повинні надсилати свої „доказові примірники" на адресу суду.

А покищо... приготовляймося до чергового судового процесу, який відбудеться цієї осени в Дармштадті і на якому судитимуть кол. ґестапівців, що діяли в час війни на терені Коломиї, Косова, Кут, Заболотова, Городенки і Снятина. Як подає українська преса в Німеччині, українець, Теодор Касіян уповноважений німецьким крайовим судом в Дармштадті, точніше його першим слідчим суддею, д-ром Фоґелем, збирати серед українців фотознімки, пресові замітки та всякого роду документи, що мають якенебудь пов'язання з тією справою. Адреса п. Теодора Касіяна: 61 Darmstadt, Rheinstrasse 19-21. West Germany.

...І ЗАСМАЛЬЦЬОВАНІ ГАЗЕТИ

У яких умовах перебувають українці на будівництві Північно - Кримського каналу, розповідає гурт дописувачів (32 особи) на сторінках „Молоді України" 15 липня:

„Гуртожитки не обладнані, немає сушарень, господарських речей, часті перебої з водою. Помитися можна хібащо в каналі. Бригадир слюсарів лише руками розводить: переодягтися ніде, гарячої води немає, а сядеш обідати — леле! — Тут тобі і доміно, і хліб, і засмальцьовані газети".

ТАРЗАН, ч. 5670. Монголи надходять!

— Цей виклик був помилкою, — сказав сумно Кюделі. — Ми не маємо можливости.

— Ви мусите боротися! — вигукнув Тарзан. — Хоч би навіть на те, щоб зберегти свою самопошану!

Найближчого дня войовники нервозно підготовлялися до битви... Напруження обхопило їх, коли вони почули оглушливий звук кінських копит!